Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 10. Poniedziałek, dnia 7. Kwietnia 1879. VI. rocznik.

UPADEK
Towarzystwa kredytowego miejskiego we Lwowie i Towarzystwa zaliczkowego w Rosswein.

(Dokończenie).

Ale w porównaniu z tém wszystkiém dopiéro mistrzami byli dyrektorowie Towarzystwa zaliczkowego w Rosswein. Towarzystwo to założone zostało roku 1861. Z początku nie przekraczało granic, które stowarzyszeniom ich natura nakréśla, zresztą Rosswein jest to miasteczko małe; w r. 1861. liczyło 6400 mieszkańców, dziś nie może liczyć nad 7—8 tysięcy. Miasteczko wprawdzie fabryczne, ale nie nastręczające wielkim zakładom szérokiego pola działania. Zresztą Towarzystwo w Rosswein nie miało téj broni w rękach, co nasze kredytowe miejskie, bo nie miało prawa emisyi listów. A jednak dokonano więcéj udałych cudów w szwindlu! Ku temu celowi nawiązano stosunki z Dreznem i zaprowadzono „podwójną“ buchhalteryą t. j. zaprowadzono dwojakie książki: jawne dla członków i tajne dla Dyrekcyi. Oszustwa te prowadzili pp. Engel. Brückner, dyrektor i Kaden, kasyer Towarzystwa. Kilka przykładów ich gospodarki: Fabryka fortepianów w Dreźnie Hagspiel & Ruschppler winną była Towarzystwu na conto courente 436.701·08 marek, pokrycia uzyskano tylko 31.000 m., lecz p. Brückner miał osobiście uzyskane prawo do fortepianów u téj fabryki za 103.42[illegible] m. — fortepianów tych jednak także nie było. Firma E. G. Brückner, któréj wspólnikiem był dyrek. Brückner, winną była Towarzystwu 854.380·93 m., z czego ściągnięto 330.000. Niejaki Hauffe robił w spółce z Dyrektorem interesa kupna i sprzedaży gruntów; Towarzystwo dostarczało pieniędzy i straciło 338.292·43 m. Właściciel majątku ziemskiego Hensel był dłużnikiem Towarzystwa na 229.092·57 marek, otworzono konkurs do jego majątku i pokryto 15.000 marek. U Baumanna & Lehmanna stracono 433.798·89 marek. Nie wspominamy o mniejszych stratach, dość zestawić pretensye Towarzystwa . . . . 3,592.332·07 m.
i to, co zarządca masy uznał za pewne 730.878·01 „
a okaże się strata w aktywach . . . 2,861.454·06 m.

Wszak ta gospodarka nie da się porównać z gospodarką w Towarzystwie kredytowém miejskiém, tu już żadnego nie było „szaleństwa“ — tu są same tylko oszustwa.

W obec takiego téż stanu rzeczy zaleca Dr. Oppe projekt ugody, ułożony przez „Actienschutzverein“ w Rosswein, który opiéwa:

1. Komisya przez wierzycieli stowarzyszenia wybrana, z wierzycieli i stowarzyszonych składająca się, zbadała i oceniła, o ile każdy członek bez zagrożenia bytu swego, do zaspokojenia wierzycieli przyczynić się może.

2. Sporządzono rewersa, mocą których podpisujący takowe członkowie obowiązują się kwoty, na podstawie powyższego oszacowania na nich przypadające, w przeciągu jednego roku, licząc od dnia dopełnienia warunku w punkcie 4. zastrzeżonego, wraz z procentami po 5 od sta zapłacić.

3. Podpisany wierzyciel stowarzyszenia obowiązuje się w obec stowarzyszonych, którzy powyższéj treści rewers podpisali:

a) nie podnosić przeciw tymże żadnéj pretensyi z tytułu swojéj wierzytelności i na podstawie solidarnéj porękі;

b) kwoty przypuszczalnie przez nich na podstawie repartycyi, zastrzeżonéj w §. 52. ust. o stow. zapłacone, tymże gotówką zwrócić — rozumie się jeżeli i o ile takowe wspomniony wierzyciel podjął.

4. Pod 2 i 3 powołane wzajemne zastrzeżenia zyskują moc prawną, jeżeli wszyscy wierzyciele, których pretensye przy rozprawie konkursowéj uznane zostały,— ugodę taką przyjmą.

5. Podpisany wierzyciel odstępuje „Actien-Schutz-Verein'owi“ prawa przysługujące mu na podstawie pod 2 powołanego rewersu, zezwalając na podstawie repar-

tycyi, wynikającéj ze solidarnéj poręki, ad 3 poszukiwanie wierzytelności u tych stowarzyszonych, którzy rewersów nie podpisali.

6. Sumy przez dłużników z mocy rewersów pod 2, a względnie z mocy repartycyi z solidarnéj poręki wypływającéj zapłacone, mają być po strąceniu kosztów pomiędzy wierzycieli w stosunku ich wierzytelności natychmiast rozdzielone. Komisya wzmiankowana pod 1. ma obowiązek nadzorować w téj mierze czynności „Actienschutzverein'u".

7. Dokument niniejszy wystawia się i podpisuje w dwóch egzemplarzach, z których jeden otrzymuje Actienschutzverein, a drugi zarząd stow. w Rosswein. Zarząd stow. przyjmuje témsamém imieniem podpisujących rewersa punktem 2. objęte zobowiązania, zawarte w punktach 3. i 4.

Komisya mięszana obliczyła, że masa przyniesie wierzycielom 25%, a według oszacowania członków (wliczając w ich majątek także majątek małżonek, względnie małżonków) spodziéwa się uzyskać 1,100.000 marek, z czego 483 członków już subskrybowało 663.020 marek, czyli 30%. Łączne pokrycie wynosi 55%. Komisya dodaje, że jakkolwiek wierzyciele tracą 45%, przecież ugoda ta jest dla nich korzystną, gdyż

a) wierzyciele z poręki członków korzystać będą mogli dopiéro po zakończeniu konkursu, co potrwa wiele lat;

b) repartycya dopiéro za kilkanaście lat po ukończeniu konkursu będzie ostatecznie przeprowadzoną i niezawodnie lepszych nie wyda rezultatów, teraz zaś otrzymają wierzyciele, jeżeli na ugodę przystaną, 30% najpóźniéj w rok wraz 5%.

Projekt téj ugody przedkładamy Zarządcy masy, Dyrekcyi, członkom i wierzycielom Towarzystwa kred. miejskiego nadmieniając, że przeprowadzenie ugody byłoby tu obok powyższych, jeszcze i z następujących powodów pożądane:

a) koszta masalne i zarządu będą bardzo wielkie i może zajść wypadek, iż wszelkie aktywa Towarzystwa zkonsumują, tak że masa nie da żadnéj dywidendy;

b) ogromna liczba członków [1]) z każdym rokiem (a konkurs trwać będzie latami) zmniejszać się będzie przez śmierć samą, a postępowanie repartycyjne przeciw spadkobiercom jest nader utrudnione;

c) niedobór nie jest tak wielki, aby przez przeszło 15.000 członków nie mógł być pokryty;

d) możnaby położyć tamę przenoszeniu majątku na osoby „trzecie", jak to obecnie zamożniejsi członkowie Towarzystwa kred. miejskiego czynić mają.

Według zestawienia z 30. grudnia 1878. l. 1067. zgłoszono do masy konkursowéj:

a) listów dłużnych upadłego Tow.	126.000 zł.	—	ct.
b) wkładek oszczędności . . .	87.681 „	80	„
c) marek wkładkowych . . .	9.000 „	—	„
d) pretensyi wekslowych . . .	2.158 „	02	„
e) udziałów członków Towarzyst.	8.177 „	71	„
f) innych pretensyi	331.513 „	28½	„
razem . . .	564.530 zł.	81½	ct.

Prócz tych istnieją jeszcze niezgłoszone dotychczas, a wpisane do bilansu:

a) listy dłużne	14.700 zł.	—	ct.
b) wkładki oszczędności	252 „	10	„
c) inne pretensye	9.111 „	37	„
razem . . .	24.063 zł.	47	ct.

wskutek czego zgłoszone i niezgłoszone pretensye wynoszą łączną sumę 588.594 zł. 28½ ct.

Ze zgłoszonych pretensyi uznano jednak za płynne:

a) listy dłużne	38.500 zł.	—	ct.
b) wkładki oszczędności . . .	35.971 „	—	„
c) pretensye wekslowe	2.076 „	54	„
d) marki wkładkowe	400 „	—	„
e) inne pretensye	37.384 „	33½	„
razem . . .	114.331 zł.	87½	ct.

Pretensye ad *a)* przedstawiają 140.700 zł. listów dłużnych, zgłoszonych al pari, nie tylko sprzedanych ale i przepadłych w zastawach — można więc je znacznie zredukować przynajmniéj do wysokości w bilansie wykazanéj 46.752 zł; pretensye ad *b)* odpadną, gdyż udziałów do masy zgłaszać nie wolno; z pretensyi ad *f)* również bardzo wiele odpadnie, gdyż są tu i pretensye takie, jak 176.000 hr. Koziebrodzkiego. Jeśli więc pretensye w kwocie 588.594 zł. nie zredukują się, jak p. Zarządca masy sobie życzy, do sumy 114.331 zł., to pewnie do kwoty nie wyższéj, jak 300.000 zł. zrealizowane zaś aktywa po strąceniu kosztów powinny dać 40 — 50 tysięcy, pozostanie więc kwota 250 — 260 tysięcy, za co możnaby wierzycielom zapłacić 70 — 80 tysięcy w drodze ugody na wzór ugody w Rosswein i postępowania repartycyjnego uniknąć, które wiele za sobą pociągnie trudności, żeby wspomnieć tylko o owéj niewyjaśnionej kwestyi poręki przed i po październiku 1874. i o braku formalnych deklaracyi przystąpienia do Towarzystwa ze strony bardzo wielu członków*).

Gdyby się taki komitet utworzył, należałoby oprzeć całą operacyą o jakiś publiczny zakład, jak w Rosswein o Actienschutzverein.

Komitet powinien być przeważnie bezinteresownym, obywatelskim, a przy oszacowaniu kierować się powinien następującymi względami:

a) uwzględniać możność wpłacenia przypadającéj kwoty ze strony członka bez względu jednak na to, czy mają-

[1]) W Towarzystwie kredytow. miejskiém: 15.443, w Rosswein: 759.

*) Przy téj sposobności zwracamy uwagę stowarzyszeń, aby i u siebie baczyły na podpisywania deklaracyi przystąpienia do Towarzystwa według przepisów ustawy i statutu.

tek w chwili oszacowania jest jeszcze w jego, czy już żony lub innego krewnego rękach;

b) powinien pamiętać, że więcéj wykształceni i majętniejsi członkowie więcéj kontrybuować powinni, bo ich obowiązkiem było pilnować praw członków, a przez opieszałość swoją nie zachęcać mniéj wykształconych i biédniejszych, aby się uwieść dali sprytnym ajentom byłego Towarzystwa;

c) nakładać wyższe kwoty na winniejszych t. j. tych, którzy bzepośredni udział mieli w zarządzie.

Zmuszać zaś może komitet uporczywych groźbą, iż przyjdzie czas, kiedy konkurs się skończy, a wtedy odwołać się może wierzyciel do odpowiedzialności w myśl ustawy o stowarzyszenich o nieograniczonéj poręce.

Jeszcze w kwietniu z. r. doradzaliśmy ugodę, dziś mając przykład pod ręką czynimy to têm usilniej widząc, do czego konkurs prowadzi. Otóż za lat 2. wpłyną wszelkie aktywa, które w ogóle są lub będą płynne, Dyrekcya i Zarządca masy dochody te obróci na koszta zarządu i masy, a dla wierzycieli nie zostanie nic. Co zaś potêm będzie, nie wiadomo, ale może padną ofiarą. Według naszego przypuszczenia kosztuje dziś zarząd 8—9 tysięcy, gdyż sami Dyrektorowie pobierają 2.400 zł. rocznie, koszta zaś masalne i różnorodne prawne pewnie téż nie mniéj, jak 5 do 6 tysięcy rocznie wyniosą, masa więc już dziś biédniejszą jest o 14—15 tysięcy, a za lat kilka niepozostanie nic z masy.

Ugoda może być dziś dla niejednego niewygodną, bo u nas jest zwyczaj spuszczania się na owo sławne polskie „jakoś to będzie" — lecz kto wié, jak będzie? W każdym razie niech dotknięci korzystają z nauczki: Nie dajcie się złapać nadzieją zysków, zwłaszcza ludziom, którzy sami tylko na zysk wychodzą, ani téż nie dajcie się uśpić hasłami głęboko-politycznemi, wygłoszonemi przez usta, w których hasła takie już nie raz brzmiały nie na pożytek ogółu, ale często na pożytek ich własny!

Dr. A. Z.

Bank włościański w Poznaniu.

Na Walnêm zgromadzeniu stowarzyszeń polskich z pod zaboru Pruskiego w Środzie uznano dnia 26. listopada z. r. Bank włościański w Poznaniu — przez odrzucenie wniosku o utworzenie centralnego zakładu dla tych stowarzyszeń i przez dołączoną rezolucyą [1]) — za właściwy bank centralny stowarzyszeń. Na Walnêm zgromadzeniu zaś Banku włościańskiego w Poznaniu 15. z. m. życzył sobie p. Zakrzewski, aby Bank nadal ograniczał pożyczki hipoteczne, a więcéj uwzględniał pożyczki wekslowe dla spółek pożyczkowych. P. sędzia Łyskowski wyraził wprawdzie, że przy zakładaniu Banku oba kierunki zastrzeżono, że zatêm Bank w obu kierunkach działać powinien — wszelako nadesłane nam ostatnie sprawozdanie tegoż Banku za r. 1878. przekonywa nas, że Bank ten rzeczywiście jest w znacznéj części centralnym zakładem stowarzyszeń zaliczkowych w Poznańskiem, jak to niejednokrotnie już w piśmie naszêm podnosiliśmy.

[1]) „Związek" 1878. str. 198.

Dyrektorem Banku był ś. p. Dr. F. T. Rakowicz [2]), którego zasługi około stowarzyszeń znane są w kraju. Obecny Dyrektor Dr. Buski również gorliwie zajmuje się sprawami stowarzyszeń i szczérze życzliwy jest tym zakładom.

Z bilansu i rachunków za r. 1878. wyjmuje następujące cyfry: kapitał zakładowy (akcye imienne) pozostał w téj saméj wysokości, co zeszłego roku 577.890 marek; suma aktywów i pasywów wynosi 812.740·10 marek; obrót kasowy za r. 1878. 8,152.235.82 marek. Na rachunku bieżącym miały stowarzyszenia 31. grudnia 1878. 11.330 m.; (31. grudnia 1877. 17.340·13 m.); natomiast winne były na tym rachunku 1.971·55 m.; z czego dług jednéj spółki 1.237·20 m. został niestety zaskarzony i jest w toku egzekucyi.

Portefeuille wekslowy wynosił w Banku 31. grudnia 1878. 447.894·85 m., z czego weksle spółek 299.121·39 m.; czyli blisko 67% — w roku 1877. wynosiły weksle stowarzyszeń 291.381·21 m.

Cyfry te świadczą wymownie, że Bank włościański w Poznaniu, pobierając od spółek 2% po nad eskont Banku Rzeszy, co czyni $5\frac{1}{2}$—6% jest prawdziwêm dobrodziejstwem dla poznańskich stowarzyszeń, które mają w narodowéj instytucyi gotowy już zakład centralny dla siebie.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za r. 1878.

Brzesko. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Straty: procenta wypłacone 4.846·07; procenta naprzód pobrane 1.917·46; podatki 185·64; koszta administracyi 1.358·59; $\frac{1}{10}$ część kosztów organizacyi 36·76; czysty zysk za rok 1878. 5.286·29; razem 13.610·81. Zyski: wpisowe członków towarzystwa 172·—; procenta pobrane 11.776·31; procenta zaległe 1.662.50; razem 13.610·81. Bilans. Stan czynny: lokacya zbywającéj gotówki 8.212·—; pożyczki udzielone członkom na skrypta i weksle 101.316·44; pożyczki udzielone członkom na zastawy 6.994·—; procenta za rok 1879. zaległe 1.662·50;

[2]) Obecnie ogłasza poznański „Bank społeczno-ekonomiczny" pracę Dr. R. z pośmiertnych papierów: „Kredyt i Banki", który jest początkiem, niestety niedokończonego dzieła, które miało służyć „za przewodnika przy zakładaniu i prowadzeniu Banków ludowych z przeważnêm uwzględnieniem zasad prawnych i ekonomicznych, na których są oparte towarzystwa pożyczkowe Schulze-Delitzsch'a".

koszta prawne 326·15; kosza założenia i mobiliów 330·88; gotówka z dniem 31. grudnia 1878 r. 831·55; razem 119.673·52. Stan bierny; udziały członków 47.145·21; wkładki na rachunek bieżący 60.710·70; procenta na rok 1879. naprzód pobrane 1.917·46; depozyta 3.000·—; fundusz rezerwowy 1.633·86; czysty zysk za r. 1878 5.266·29; razem 119.673·52. Ogólny obrót kasowy 769.087·42. Liczba członków 686.

Brzeżany. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Straty: pobrany i wypłacony 2% na administracyą 600·—; pobrane i poniesione koszta sądowe 95·12; pobrane i poniesione za druki 15·40; wypłacone 6% od wkładek postronnych 152·56; zapłacony podatek, czynsz za lokal, opał, usługa i inne kancelaryjne wydatki 511·86; odpisane koszta sądowe i 8% zwłoki (pokryte z funduszu rezerwowego) 37.73; potrącenie 8% zwłoki przeniesione z r. 1877. 973·79; potrącenie 4% zwłoki przeniesione z r. 1877. 589·09; naprzód pobrany 4% od kapitału przypadającego do spłaty w r. 1879. 271·36; należny 6% od wkładek postronnych 433·34; należny 6% od udziałów 763·33; należny 6% od funduszu żelaznego 149.33; należny 6% od funduszu rezerwowego 16·50; przykupno inwentarza i 10% zużycia 47·19; razem 4.656·60. Zyski: pobrany 4% od pożyczek 575·34; pobrany 8% od zaległego kapitału 1.099·80; pobrany i wypłacony 2% na administracyę 283·88; pobrany 4% od prolongat 7·—; pobrany 8% od pożyczek wekslowych 13·75; pobrane wstępne od 13tu przybyłych członków 26·—; pobrane i poniesione koszta sądowe 125·85; pobrany za upomnienia 53·19; pobrane i poniesione za druki 11·45; zapłacony podatek, czynsz za lokal, opał, usługa i inne kancelaryjne: zwrot 1·—; odpisane koszta sądowe i 8% zwłoki (pokryte z funduszu rezerw. zwrot —·52; należytość w zaległych procentach 2·112·05; saldo strat 346·40; razem. 4.656·60. Bilans. Stan czynny: gotówka w kasie dnia 31. grudnia 1878 r. 241·46; pożyczki udzielone na skrypta 23.374·40; zaległy 4% od pożyczek 935·37; zaległy 8% zwłoki od niespłaconych pożyczek 1.172·39; zaliczki sądowe 171·52; wartość druków 61·73; wartość inwentarza po strąceniu 10% zużycia 282·71; należytość asekuracyjna 5·44; lokacya w Banku włościańskim 500·—; należny 6% od lokowanych w Banku włościańskim 4·25; saldo strat 346·40; *) razem 27.085·67. Stan bierny; przenośny 4% od pożyczek 271·36; udziały członków 12.722·22; wkładki postronne 10 002 11; 6% od wkładek postronnych 433·34; 6% od udziałów 763·33; fundusz żelazny 2.499·58; 6% od funduszu żelaznego 149·33; fundusz rezerwowy 237·90; 6% od funduszu rezerwowego 16·50; razem 27.095·67. Ogólny obrót kasowy 48.614·96. Liczba członków 387.

*) Właściwie jest zysk 416·93, gdyż 6% od udziałów 763·33 nie należy się, jeżeli na to zysk nie wystarcza. *(P. R. Z.)*

Ruch stowarzyszeń.

Nasz Patron, p. Józef Pajączkowski mianowany został na wniosek lwowskiéj Izby handlowéj i przemysłowéj cenzorem austro-węgierskiego Banku we Lwowie. Nominacyą tę witamy z radością żywiąc nadzieję, że sprawa stowarzyszeń naszych na tém zyska znakomicie.

Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką założono dnia 3. kwietnia b. r. — Dyrekcyą stanowią pp. Józef Krzysztofowicz, właściciel dóbr, Piotr Kuryś sekretarz Rady powiatowéj i Jan Matkowski dyrektor lasów. Marszałek Rady powiatowéj p. Edmund Lityński stanął na czele rady zawiadowczéj z 9 członków złożonéj.

Towarzystwo to przystąpiło do związku stowarzyszeń.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.